

Lihakanien kasvatus on Suomessa pienimuotoista, ja se on tuotantokanien hyvinvoinnille eduksi

torstai 14.04.2022 / Tiina Kauppinen

Kotimainen lihakanien kasvatus eroaa eurooppalaisesta kasvatustavasta: pienillä tiloilla kanit saavat yksilöllisempää hoitoa. Tutkimuksen mukaan suomalaiset kanituottajat tuntevat kanien lajinnukaiset käyttäytymistarpeet ja osaavat huomioida ne kasvatuksessa. Lihakanien hyvinvointia selvittäneet tutkijat Marianna Norring ja Evamaria Kokko laativat kaninkasvattajien tueksi *Lihakanin hyvinvointioppaan*, joka auttaa kasvattajia huomioimaan tärkeimmät kanien hyvinvointitekijät. Oheisessa vieraskynäkirjoituksessaan Norring ja Kokko valottavat kanien hyvinvointitutkimuksen tuloksia.

Kaninkasvatuksen moninaisuus näkyy pitopaikoissa

Entinen navetta, hevostalli tai sikala, jopa kasvihuone, pressuhalli tai ulkohäkki – lihakanien pitopaikkojen moninaisuus Suomessa kertoo, että kasvatus on meillä pienimuotoista eikä vielä kovin vakiintunutta. Kaniinien hyvinvointi -tutkimushanke selvitti suomalaisten lihakanitilojen olosuhteita, kanien hyvinvointia ja kanituottajien käsityksiä hyvinvoinnin osatekijöistä yhdeksällä aktiivisesti toimivalla kanitilalla. Tiloilla oli keskimäärin 18 emokania, mutta vaihtelu tilojen välillä oli huomattavaa: suurimmalla tilalla oli tutkimushetkellä hieman yli 200 eläintä. Tutkimusta rahoitti Maatilatalouden kehittämisrahasto Makera.

Tutkimukseen valikoituneilla tiloilla kaneja pidettiin useimmiten matalissa häkeissä, jopa kolmessa kerroksessa päällekkäin. Kanit käyttävät mielellään laatikkoa tarpeidensa tekoon, mutta läpäisevä pohjarakenne oli silti usein tarpeen. Kerroshäkeissä lattia olikin yleensä runsaalla kuivituksella varustettua rakolautaa. Kaikilla tiloilla kanien pitopaikoissa käytettiin kuivikkeita. Kanien pääasiallinen ravinto oli heinä, jonka lisäksi tarjottiin kaupallista rehua ja virikeherkkuja.

Kotimaiset tuottajat tietoisia kanin lajinomaisista tarpeista

Tutkimuksen mukaan kotimaiset kanituottajat ovat tietoisia kanien hyvinvointivaatimuksista ja lajinomaisista käyttäytymistarpeista. Tuotantokaneille tarjottiin tilaa, järsimismateriaalia ja muita virikkeitä. Ryhmäkoot olivat pieniä. Kanin oikeaoppinen käsittely toimenpiteiden ja lopetuksen yhteydessä on oleellinen osa kasvatusta, mistä kotimaiset tuottajat olivat tietoisia. Kenties näistä ja pienistä tuotantomääristä johtuen pitoympäristöt tarjoavat Suomessa kaneille suhteellisen hyvän mahdollisuuden lajinomaiseen käyttäytymiseen, ja eläimet ovat terveitä.

Myös kanin lajinomainen emokäyttäytyminen osattiin ottaa huomioon. Poikimista varten kanit tarvitsevat pesäkopin, jonne kaniemo rakentaa pesän. Emo synnyttää ja imettää poikasiaan pesässä, kunnes poikaset ovat riittävän kehittyneitä tulemaan ulos pesästä. Useimmilla tiloilla kaniemojen oli mahdollista ottaa etäisyyttä pesään, mikä on emon hyvinvoinnille tärkeää. Poikaset vierotettiin keskimäärin seitsemän viikon iässä. Kanit voivat saada poikasia ympäri vuoden, mutta monet kotimaiset kasvattajat pitivät talvikaudella taukoa astutuksista.

Lihakanit teurastetaan yleensä kotitilalla

Kanit olivat omistajien mukaan yleensä terveitä, ja mikäli sairauden oireita havaittiin, sairastuneet eläimet lopetettiin. Kanien teurastus tapahtui useimmiten kotitilalla. Kanit kannettiin tainnuttaviksi yksitellen ja tainnutettiin tainnutusjousella, mitä seurasi välitön verenlasku. Kanin lihaa myytiin suoraan tilalta, ruokarinkien kautta tai suoraan ravintoloihin. Useimmiten myynnissä oli kokonaisia pakastettuja kanin ruhoja. Kaikilla tiloilla sivutuotteet, kuten nahat, käytettiin tarkoin hyödyksi. Esimerkiksi kuivatuista hännistä ja tassuista muokattiin lemmikkien virikkeitä.

Tilanahtaus tuotannossa haastaa kanin hyvinvoinnin

Kaninlihantuotanto on Keski- ja Etelä-Euroopassa teollisen mittakaavan toimintaa, jossa yhdellä tilalla voidaan kasvattaa jopa satoja emokaneja ja tuhansia poikasia. Uroksia on yksi 10–20 emokania kohti. Eläinten hyvinvointia heikentävät tuotannon tavalliset ongelmat kuten tilanahtaus, tartuntataudit, jalkapohjavauriot, virikkeetön ruokinta, emojen käyttäytymistarpeiden sivuuttaminen ja lämpöstressi. Luontainen stressiherkkyys vaarantaa helposti kanin hyvinvoinnin tuotanto-olosuhteissa.

Intensiivituotannossa tilan puute yhdistettynä suureen ryhmäkokoon lisää kilpailua, stressiä ja aggressioita ja rajaa lepotilaa. Ahtaus rajoittaa aktiivisuutta, muuttaa käyttäytymistä ja vähentää liikkumista. Järsimismateriaalin ja virikkeiden puuttumisesta seuraa tylsistymistä, joka voi näkyä lisääntyneinä yhteenottoina. Pelkällä metalliverkkolattialla kanin jalkapohjat ovat alttiina jalkapohjavaurioille, joita osittain kiinteä lattia ja kuivitus voivat vähentää.

Emokäyttäytymisen rajoittaminen ja nopea lisääntymistähti ovat kaninaaraiden hyvinvointihaasteita suuren mittakaavan tuotannossa. Kasvattajan tietämättömyys kanin lajinomaisista käyttäytymistarpeista on merkittävä hyvinvoinnin riskitekijä.

Kotimainen lihakanien kasvatus eroaa eurooppalaisesta tuotantotavasta

Eläinten hyvinvoinnin kannalta kotimainen kaninlihantuotanto on ylivertaista keski- ja eteläeurooppalaiseen tuotantotapaan verrattuna. Vuosittainen kanintuotantomme yltää arviolta joihinkin tuhansiin yksilöihin. Tuotantoyksiköt ovat pieniä ja kaneista pidetään huolta yksilöllisesti. Tuottajien käsitykset kanin hyvinvointitarpeista noudattelevat eläinten hyvinvointitutkimuksen tuloksia ja kirjallisuuden käsityksiä. Kotimaisen kasvatuksen etuna ovat suhteellisen tilavat kasvatushäkit, pienet ryhmät ja virikkeet. Pieni yksikkökoko vähentää tarttuvien tautien esiintymistä. Stressaavan teuraskuljetuksen puuttuminen on yksi kotimaisen tuotannon eduista.

Tutkimustilojen kanit olivat varsin terveitä. Tilavierailuilla kaneilla havaittiin lähinnä yskää ja aivastelua sekä satunnaisia korvavaurioita ryhmäkasvatetuilla lihakaneilla. Korvavauriot kertovat kanien välisistä välienselvittelyistä, jotka ryhmäkasvatuksessa ovat melko yleisiä kanin territoriaalisesta luonteesta johtuen.

Tautiriski kanien suurin hyvinvointiuhka

Tärkeimpiä taudinpurkauksia olivat suolisto- ja maksakokkidioosit. Koska kanit kasvatetaan pääosin kiinteällä alustalla, eivät jalkapohjavauriot olleet kotimaisen tuotannon ongelma. Suurin riskitekijä

lienee kasvava tautipaine ja villikaneista siirtyvät virustaudit. Jos tuotantotilojen siisteydestä, rehuhygieniasta ja tautisuojauksesta ei pystytä huolehtimaan, on vaarana tautipurkausten lisääntyminen. Kanimäärän kasvua tiloilla saattaa rajoittaa nykymuotoisen tuotannon työmäärä sekä kaniteurastamoiden puuttuminen, sillä kaikki eivät ole valmiita teurastamaan kanejaan itse.

Kaninlihasta tulevaisuuden artesaanilihaa?

Kaninlihaa pidetään maailmalla ilmastoystävällisenä ja edullisena tuottaa, joten tuotanto tuskin tulee vähenemään lähitulevaisuudessa. Tuotantoa ohjaavaa lainsäädäntöä kanien hyvinvoinnin turvaamiseksi ei vielä EU:ssa kuitenkaan ole.

Suomessa lihakanien kasvatukseen ollaan laatimassa kansallisia säädöksiä. Tulevien säädösten ohella tämän tutkimushankkeen osana tuotettu [Lihakanin hyvinvointiopas](#) auttaa tuottajia varmistamaan, että kanien hyvinvoinnin edellytykset ovat kunnossa ja kehittämään niitä edelleen.

Kotimaiset kaninlihankasvattajat näkevät lihakanien kasvatuksen tulevaisuuden valoisana. Sitä mukaa kun ymmärrys eläinten hyvinvoinnista lisääntyy, voi kasvaa tarve aiempaa pienimuotoisemmalle ja laadukkaammalle lihantuotannolle. Tällaisella tuotannolla voi olla arvoa myös kriisiaikojen ruokaturvan kannalta.

Teksti: Marianna Norring ja Evamaria Kokko. Kirjoittajat ovat Helsingin yliopiston eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskuksen tutkijoita.

Lue lisää:

Helsingin yliopisto, Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus: [Lihakanin hyvinvointiopas](#)

[European Union Animal Welfare Reference Center, Poultry SFA: Farm rabbits' welfare in different husbandry systems, gaps of knowledge and recommendations](#)

[Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta: Kanin \(*Oryctolagus cuniculus*\) käyttäytymistarpeet](#)

[Lemmikki- ja lihantuotantokanilla on samat käyttäytymistarpeet](#)

[Tuotantokani vaatii osaavan hoitajan](#)